

"Bu şeylerin icadı bir tek zata verildiği vakit, o kadar kolay olur, o kadar hiffet peyda eder ki, gördüğümüz nihayetsiz ucuzluğa ve mebzuliyete ve sahavete sebebiyet verir." İzah eder misiniz?

Bu derste, **"Vahdette nihayet derecede kolaylık olduğu"** hakikatinin ispatı yapılmaktadır.

[Yirminci Mektub'un On Birinci Kelimesi](#)'nde, **"yüsr-ü vahdet"** bahsinde, bu mesele üzerinde geniş olarak durulmuştur. Fazla bilgi için o mektuba bakılabilir. Burada kısaca şunu ifade edelim:

Bu kâinat bir fabrika, bir saray, bir hane gibidir. Her şey birbiriyle bağlıdır. Bir şeyi yapabilmek için her şeye yetecek bir kuvvetin bulunması gerekir. Yeryüzünde sergilenen milyonlarca tür bitki ve hayvanın her bir ferdi bütün bir kâinattan süzölmüşlerdir. Mesela, **bir meyve** öncelikle dala ve ağaca tutunduğu gibi, ağacı da bahçeye, bahçe yeryüzüne, yeryüzü de Güneş'e bağlanmıştır. **Bir tek meyveyi yapabilmek için bütün kâinatta tasarrufta bulunmak gerekmektedir.**

Vahdette sonsuz bir kolaylık vardır. Bu kâinat bir fabrika gibi muntazam çalışmakta, muhtelif mahsulleri ve mamulleri sonsuz bir kolaylıkla varlık sahasına çıkarmaktadır.

Dersin devamında vahdetteki kolaylığa şu harika misal veriliyor:

"... Nasıl bir ağaca, bir kökte, bir kanunla, bir merkezde hayat veriliyor; binler meyvelerin teşekkülü, bir meyve gibi suhûlet peydâ eder."(1)

Ağaçtaki büyüme kanunu onun ruhu hükmündedir. İnsan bedeninde bütün hücrelere bir ruhtan hayat verildiği gibi, bir ağacın da bütün çiçekleri, yaprakları, meyveleri aynı kanuna bağlıdırlar, ondan medet alırlar. Çiçekler, meyveler çok olsalar da kanun birdir. Kolaylık noktasında, bir çiçekle, bin çiçeğin farkı yoktur.

O çiçekleri ağaçtan ayrı düşündüğümüzde her birisi için ayrı bir ağaç, ayrı bir toprak kısacası ayrı bir kâinat lazımdır.

Üstad Hazretleri **"şecere-i kâinat"** ifadesini çokça kullanır. Ve insanları bu ağacın en son ve en cemiyetli meyveleri olarak değerlendirir. Bir ağacın bir merkezden

idare edilmesinde binler meyve ile bir meyvenin farkı olmadığı, hepsi aynı kolaylıkla vücut buldukları gibi, bu kâinat ağacı da aynı kudretle, aynı iradeyle, kısacası aynı ilahi sıfatlarla yaratılmıştır ve idare edilmektedir. Bir tek çiçeğin yaratılması için de bütün canlıların yaratılması için de aynı ilahi sıfatlar gereklidir.

Ağaç misaline ait cümlelerin devamında şöyle buyrulur:

“Eğer o ağacın meyveleri ayrı ayrı merkeze ve köke, ayrı ayrı kanunla raptedilse, her bir meyve bütün ağaç kadar müşkülâtlı olur.”

Aynı şekilde, her bir çiçek, her bir meyve, her bir insan ve her bir hayvanın yaratılışları da vahdete isnat edilmediği takdirde, her biri bir kâinat kadar müşkilatlı olur.

1) bk. [Sözler, Yirmi İkinci Söz, Birinci Makam.](#)